

Na początku swych rządów Edward Gierek obiecał szybki rozwój gospodarki oraz poprawę standardu życia. Rozwój gospodarki wsparł napływ zachodnich kredytów i wywołany nim boom inwestycyjny. Obok nowych inwestycji miały temu służyć zmiany strukturalne w gospodarce – powstanie „socjalistycznych koncernów” zwanych Wielkimi Organizacjami Gospodarczymi. Zarówno napływ kapitału, jak i wprowadzone reformy musiały wpłynąć na funkcjonowanie systemu zarządzania oraz na role jakie odgrywali w tym systemie poszczególni gracze – bezpośrednio zaangażowane w zarządzanie administracja gospodarcza i kierownicy przedsiębiorstw, jak również lokalny aparat partyjny nadzorujący działanie zakładów produkcyjnych na swoim terenie.

Polska Zjednoczona Partia Robotnicza (PZPR) i jej struktury odgrywały w systemie PRL miejsce szczególne – nadrzędnej władzy, kontrolującej wszystkie instytucje i organizacje w państwie, w tym biurokrację gospodarczą. Badania systemu gospodarczego w PRL koncentrowały się dotychczas na ukazaniu relacji zachodzących pomiędzy różnymi szczeblami zarządzania wewnątrz biurokracji gospodarczej. Jednakże ekonomiści i historycy bardzo rzadko zajmowali się problemem znaczenia funkcjonariuszy lokalnego aparatu partyjnego w nadzorze nad gospodarką. Proponowany projekt ma wypełnić tę lukę. Jego celem jest analiza metod działania lokalnego aparatu partyjnego w gospodarce oraz określenie strategii działania funkcjonariuszy partyjnych. Jednocześnie zamierzamy zbadać czy nowe rozwiązania instytucjonalne wprowadzone przez Gierka doprowadziły do zmiany zachowania i strategii aparatu partyjnego.

Nasz projekt jest jedną z pierwszych prób w Polsce zastosowania dorobku nowej ekonomii instytucjonalnej do badania systemu zarządzania gospodarką centralnie planowaną. W prowadzonych badaniach nad działaniami funkcjonariuszy lokalnego aparatu partyjnego w ówczesnej gospodarce wykorzystamy model oparty na pozytywnej teorii agencji. Przy pomocy tego podejścia dokonamy analizy archiwalnych materiałów źródłowych pochodzących z komitetów wojewódzkich PZPR w Warszawie, Katowicach i Lublinie oraz dokumentów administracji gospodarczej – ministerstw i zjednoczeń przedsiębiorstw.

Rezultaty badań pozwolą lepiej zrozumieć ewolucję systemu gospodarczego w okresie późnego PRL oraz jego wpływ na gospodarkę okresu transformacji. Przeobrażenia, do których doszło w latach siedemdziesiątych, jak zwracają uwagę ekonomiści i socjologowie, promowały grupy interesu związane z różnymi regionami i sektorami gospodarki. Te zmiany odcisnęły się na okresie przemian ekonomicznych po 1989 r. o przynajmniej częściowo były przyczyną tzw. prywatyzacji nomenklaturowej czy silnej pozycji biurokracji partyjno-państwowej w postkomunistycznej gospodarce.